

Burgerschap

Basisschool De Schelp
Eindhoven

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1 Inleiding	4
1.1 Inleiding	4
1.2 Onze schoolgegevens	4
2 De context	5
2.1 De wet Burgerschap	5
2.2 De kerndoelen	5
2.3 Curriculum.nu	6
3 Onze school	7
3.1 Kenmerken van onze school	7
3.2 Risico's	7
3.3 Kennis van diversiteit	7
4 Ons schoolconcept	8
4.1 Algemeen	8
4.2 Missie	8
4.3 Kernwaarden	8
4.4 Basiswaarden	8
4.5 Visie	9
4.6 Doelen voor Burgerschap	9
4.7 Hoofddoelen en burgerschap	9
4.8 Sociale en maatschappelijke competenties	9
5 Uitwerking doelen	11
5.1 Sociale ontwikkeling	11
5.2 Democratisch burgerschap	11
5.3 Participatief burgerschap	12
5.4 Digitaal burgerschap	12
5.5 Identiteit, solidariteit en diversiteit	13
5.6 Maatschappelijke thema's	13
5.7 Algemene en culturele ontwikkeling	14
5.8 Internationalisering	14
6 Ons aanbod en onze aanpak	15
6.1 Ons schoolcurriculum	15
6.2 Onze aanpak	15
6.3 Toetsing en afsluiting	15
6.4 Ons schoolklimaat - de school als oefenplaats (leerlingenraad)	15
7 Kwaliteitscultuur	17
7.1 Cultuur en structuur	17
8 Zorg voor kwaliteit	18
8.1 Algemeen	18
8.2 Kwaliteitszorg	18
8.3 Publieke verantwoording	18
8.4 De module Burgerschap	18
9 Taakverdeling	20
9.1 Organisatie (wie doet wat)	20

1 Inleiding

1.1 Inleiding

Dit beleidsstuk gaat over burgerschap. Gelet op de wet zijn we verplicht om actief burgerschap, sociale cohesie en sociale integratie op een doelgerichte en samenhangende wijze te bevorderen. In de kern gaat burgerschap om de bereidheid en het vermogen om deel uit te maken van de gemeenschap en daar een actieve bijdrage aan te leveren.

Het is niet vanzelfsprekend dat burgerschapsonderwijs een heldere positie heeft in het (ons) onderwijs. Sterker nog: burgerschap is heel vaak fragmentarisch en niet herkenbaar in ons onderwijs aanwezig. Als we echt op een goede wijze vorm willen geven aan burgerschapsonderwijs, dan vraagt dat om effectief beleid en een gestructureerde, doelgerichte en planmatige aanpak.

Dit beleidsstuk sluit aan bij de wetgeving over burgerschap en richt zich primair op onze visie en onze doelen met betrekking tot burgerschap. Hoe kijken we aan tegen burgerschap op school en wat willen we bereiken? Op onze school onderscheiden we zeven doelen voor burgerschap. In dit beleidsstuk zijn deze zeven doelen nader uitgewerkt en weggezet in een leerplan (een curriculum).

Dit beleidsstuk biedt ons een gezamenlijk concept over wat burgerschap inhoudt, en een raamwerk om concreet invulling te geven aan ons burgerschapsonderwijs.

1.2 Onze schoolgegevens

Gegevens van de school	
Brinnummer	19BB
Schoolnaam	Basisschool De Schelp
Directeur	
Adres	Zuiderzeelaan 3
Postcode + Plaats	5628 KC Eindhoven
E-mailadres	p.vink@skpo.nl
Telefoonnummer	040-2415166
Website	www.bsdeschelp.nl

2 De context

2.1 De wet Burgerschap

Sinds 2006 is iedere school bij wet verplicht om aandacht te besteden aan burgerschapsvorming. Op 17-11-2020 heeft de Tweede Kamer ingestemd met de nieuwe aangepaste burgerschapswet (de wet is ingegaan op 01-08-2021). De nieuwe wet heeft als doel het versterken van het burgerschapsonderwijs en het verduidelijken van de taken en de rollen van het bestuur en de school. Burgerschapsonderwijs krijgt met de wet ook een meer verplichtend karakter. De wettelijke burgerschapsopdracht bepaalt:

1. Het onderwijs bevordert actief burgerschap en sociale cohesie op doelgerichte en samenhangende wijze, waarbij het onderwijs zich in ieder geval herkenbaar richt op:
  - o het bijbrengen van respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat, zoals verankerd in de Grondwet, en de universeel geldende fundamentele rechten en vrijheden van de mens, en het handelen naar deze basiswaarden op school
  - o het ontwikkelen van de sociale en maatschappelijke competenties die de leerling in staat stellen deel uit te maken van en bij te dragen aan de pluriforme, democratische Nederlandse samenleving
  - o het bijbrengen van kennis over en respect voor verschillen in godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap of seksuele gerichtheid alsmede de waarde dat gelijke gevallen gelijk behandeld worden.
2. Het bevoegd gezag draagt zorg voor een schoolcultuur die in overeenstemming is met de waarden, bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, creëert een omgeving waarin leerlingen worden gestimuleerd actief te oefenen met de omgang met en het handelen naar deze waarden en draagt voorts zorg voor een omgeving waarin leerlingen en personeel zich veilig en geaccepteerd weten, ongeacht de in het derde lid, onder c, genoemde verschillen.

Wat betekent de wet concreet voor onze school? Onze school heeft een eigen visie en eigen doelen voor burgerschapsonderwijs. Op basis van onze visie en onze doelen is er een samenhangend programma (curriculum) voor de burgerschapsvorming van onze leerlingen. Het curriculum verduidelijkt hoe wij burgerschap in de verschillende leerjaren bevorderen, wat leerlingen concreet leren en hoe er geëvalueerd wordt. Ook spreekt het wetsvoorstel over basiswaarden van de democratische rechtstaat. Onze school zal helder maken op welke manier deze basiswaarden herkenbaar in ons onderwijs vorm krijgen. Ons schoolbestuur (het bevoegd gezag) heeft een zorgplicht voor de schoolcultuur. De regering vindt het nodig om een bredere basis te creëren om te kunnen ingrijpen indien een schoolcultuur antidemocratische elementen bevat.

We houden zelf ruimte om inhoud en vorm te geven aan burgerschapsonderwijs. Dat is het logische gevolg van de vrijheid van onderwijs. Maar, de wet laat zien dat er wel een aantal zaken verplicht is:

1. Zorgen voor kennis van de democratie en de rechtsstaat zelf, alsmede de grondrechten
2. Zorgen voor kennis van en inzicht in de werking van en respect voor de basiswaarden
3. In ieder geval (ook) aandacht besteden aan vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit
4. Ontwikkelen van sociale competenties
5. Ontwikkelen van maatschappelijke competenties
6. Een oefenplaats zijn waarin actief kan worden geoefend met de basiswaarden

2.2 De kerndoelen

De huidige kerndoelen zijn sinds 2006 van kracht. Het zijn er 58 en ze bestrijken de leergebieden: Nederlands, Engelse taal, (Friese taal), rekenen/wiskunde, oriëntatie op jezelf en de wereld, kunstzinnige oriëntatie en bewegingsonderwijs. De kerndoelen voor elk leergebied worden voorafgegaan door een beschrijving van de karakteristiek van het leergebied. Een overzicht van de kerndoelen met karakteristieken staat in het kerndoelenboekje (SLO), zie bijlage. In het hoofdstuk Oriëntatie op jezelf en de wereld staat: in dit leergebied oriënteren leerlingen zich op zichzelf, op hoe mensen met elkaar omgaan, hoe ze problemen oplossen en hoe ze zin en betekenis geven aan hun bestaan. En ook: kinderen vervullen nu en straks taken en rollen, waarop ze via onderwijs worden voorbereid. Het gaat om rollen als consument, als verkeersdeelnemer en als burger in een democratische rechtstaat. Kennis over en inzicht in belangrijke waarden en normen en weten hoe daarnaar te handelen, zijn voorwaarden voor samenleven. Respect en tolerantie zijn er verschijningsvormen van. De primaire kerndoelen voor burgerschap zijn:

- **Kerdoel 36:** De leerlingen leren hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger.
- **Kerdoel 37:** De leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en

normen.

- **Kerdoel 38:** De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen, en ze leren respectvol om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit.

Bij de samenstelling van ons curriculum zullen we de bovenstaande kerndoelen als uitgangspunt nemen. Deze kerndoelen moeten herkenbaar terugkomen in onze lessen.

2.3 Curriculum.nu

Burgerschap is één van de negen bouwstenen voor de herziening van het onderwijscurriculum (zie www.curriculum.nu). In de samenvatting staat: burgerschapsonderwijs gaat over de ontwikkeling van leerlingen tot democratische burgers. Zij krijgen daarvoor kennis en vaardigheden aangeboden, ze worden gestimuleerd eigen opvattingen te ontwikkelen en een democratische houding te vormen. Bij burgerschapsonderwijs staan drie basiswaarden centraal die van belang zijn in de democratische, pluriforme samenleving: vrijheid, gelijkheid en solidariteit. Voor leerlingen is de school een oefenplaats voor democratie en het omgaan met diversiteit. Leerlingen leren hoe ze actief kunnen meedoen in een democratische cultuur. Ze leren over besluitvormingsprocessen en de invloed die zij hierop kunnen uitoefenen – passend bij hun situatie en mogelijkheden. Op de website zijn voor Burgerschap tien bouwstenen beschreven: vrijheid en gelijkheid, macht en inspraak, democratische cultuur, identiteit, diversiteit, solidariteit, digitaal samenleven, duurzaamheid, globalisering en technologisch burgerschap. Daarbij is het uitgangspunt dat scholen richting geven met voldoende ruimte voor een eigen invulling. Bij de nadere invulling van ons curriculum kunnen de tien bouwstenen een rol spelen. In onze lessen kunnen we bijvoorbeeld de inhoud(en) koppelen aan de bouwstenen.

3 Onze school

3.1 Kenmerken van onze school

Om effectief gestalte te geven aan burgerschapsonderwijs vinden wij het noodzakelijk om de 'omgeving' van de school in kaart te brengen. Immers, goed burgerschapsonderwijs sluit aan bij de leefwereld van de leerlingen, hun interesses, hun problemen en bij de risico's die hiermee gepaard gaan. Allereerst geven we korte typering van de leerlingen, de ouders en de omgeving van de school, en vervolgens beschrijven we de mogelijke risico's. Het laatste is van belang om de leerstof en de aanpak vast te stellen.

Aspect	Korte typering
De leerlingen	De populatie van De Schelp bestaat uit leerlingen met een grote diversiteit aan culturele achtergronden en nationaliteiten. De meeste leerlingen gaan graag en met plezier naar school. Ook het naschoolse aanbod wordt druk bezocht. Een meerderheid van de leerlingen is erg afhankelijk van het aanbod op school. Er is bij aanvang in groep 1 bij veel leerlingen een achterstand in taal, maar ook in sociaal-emotionele ontwikkeling. Ook in hogere groepen zien we deze achterstand terug. De achterstand uit zich in een onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal, maar ook in onzekerheid, het niet makkelijk opkomen voor de eigen mening en soms gebrek aan zelfsturing.
De ouders	Er is een grote diversiteit aan culturen, achtergronden en nationaliteiten. Een meerderheid van ouders heeft geen of weinig kennis van burgerschapsvorming. Niet alle ouders beheersen de Nederlandse taal.
De omgeving	In de wijk is een grote diversiteit aan culturen, achtergronden en nationaliteiten.

3.2 Risico's

Gelet op de kenmerken van de leerlingen, de ouders en de omgeving zien wij de volgende risico's voor de ontwikkeling van burgerschap in de thuissituatie.

Risico's voor de sociale ontwikkeling Risico's voor democratisch burgerschap Risico's voor participatief burgerschap Risico's voor ontwikkeling identiteit Risico's voor algemene ontwikkeling Risico's in relatie tot de basiswaarden	Er zijn verschillende risico's vanuit de thuissituatie die invloed hebben op de ontwikkeling van burgerschap. De grootste risico's zijn: <ul style="list-style-type: none"> - opgroeien in armoede - opgroeien in een thuissituatie met strikte ideeën over bepaalde bevolkingsgroepen en geloof. -opgroeien in een thuissituatie waar het recht van de sterkste geldt. -opgroeien in een thuissituatie waar problemen fysiek worden opgelost. -opgroeien in een thuissituatie waar problemen op een autoritaire wijze worden opgelost.
---	--

De bovenstaande risico's hebben de volgende consequenties voor onze aanpak en de leerstof:

1. We sluiten aan bij de kernwaarden van onze school en nemen ouders en leerlingen daarin mee.
2. We sluiten aan bij de beginsituatie van onze leerlingen.
3. We besteden veel aandacht aan de sociaal-emotionele ontwikkeling.

3.3 Kennis van diversiteit

Op onze school hebben we als team voldoende zicht op de culturele achtergrond, de gewoontes en de normen en waarden van onze leerlingen en hun ouders. We proberen de kloof tussen school en thuis zo klein mogelijk te maken. Ons pedagogisch uitgangspunt is dat verschillen er mogen zijn; we beschikken over de kennis en de vaardigheden die ons in staat stellen om rekening te houden met culturele verschillen.

4 Ons schoolconcept

4.1 Algemeen

Om goed burgerschapsonderwijs te (kunnen) geven, hebben we eerst vastgesteld wat we onder burgerschap verstaan. Burgerschap verwijst naar de manier waarop mensen met elkaar omgaan en dan met name naar de manier waarop we omgaan met verschillen tussen mensen, met diversiteit, met tegenstellingen en met conflicten. Daarnaast verwijst Burgerschap naar de relatie tussen overheid en burgers, naar de manier waarop we beslissingen nemen en naar de rechten van de mens. De wet schrijft voor dat we ons richten op [1] kennis over en respect voor de basiswaarden van de democratische rechtsstaat en [2] het ontwikkelen van sociale en maatschappelijke competenties. Deze aspecten zijn in dit hoofdstuk nader uitgewerkt.

4.2 Missie

Onze school draagt bij aan de ontwikkeling van de leerlingen tot democratische burgers die zich staande kunnen houden in, en een actieve bijdrage willen leveren aan onze pluriforme samenleving. Dit sluit aan bij onze visie:

-We bieden een fijne sfeer waarin een basis ligt van verantwoordelijkheid, vertrouwen en respect. We dagen kinderen uit om zich persoonlijk te ontwikkelen en hun talenten te ontdekken en stimuleren hen om het maximale uit zichzelf te halen. Dit doen we in samenwerking met ouders en met partners in ons Spilcentrum en in de wijk. Om de identiteit van De Schelp goed in beeld te brengen hebben we kernwaarden gekozen die aansluiten bij de populatie van De Schelp en die een omschrijving geven van het onderwijs waar wij voor staan en waar wij in geloven.

4.3 Kernwaarden

Burgerschap lijkt in de uitwerking vaak te relateren aan zogenaamde kleine waarden. Denk daarbij aan goed met de burens omgaan, de omgeving netjes houden, oog hebben voor anderen etc. Maar burgerschap steunt vooral op grote waarden, namelijk:

- Rechtvaardigheid
- Weldadigheid
- Waardigheid
- Vrijheid

Deze grote waarden spelen een rol in ons curriculum. Zeker is dat onze eigen normen en waarden een belangwekkende rol spelen bij ons burgerschapsonderwijs. Voor onze school geldt dat onze kernwaarden van groot belang zijn:

1. **Plezier**; we geloven dat plezier een belangrijke basis is om je vanuit intrinsieke motivatie te ontwikkelen en vinden het daarom belangrijk dat kinderen met plezier naar school gaan.
2. **Verantwoordelijkheid**; we stimuleren leerlingen om verantwoordelijkheid te nemen voor zichzelf, de ander en de omgeving. Hiermee stimuleren we de groei in zelfstandigheid en de intrinsieke motivatie in het nemen van regie over de eigen ontwikkeling.
3. **Persoonlijke ontwikkeling**; we stimuleren leerlingen om zich bewust te zijn van hun eigen kracht en kwaliteit (talent) en ondersteunen hen om deze maximaal te benutten.
4. **Vertrouwen**; we geloven in een basis van vertrouwen en betrokkenheid om tot ontwikkeling te komen en te groeien in motivatie en relatie.
5. **Respect (wereldburgerschap)**; we stimuleren leerlingen om vanuit nieuwsgierigheid open te staan voor de ander. Hiermee stimuleren we in de omgang met de ander, het tonen van begrip en interesse voor diversiteit in persoonlijkheid, behoefte, wensen, geloof, cultuur en gewoontes.

4.4 Basiswaarden

Een belangrijk aspect van de wettelijke burgerschapsopdracht is de bevordering van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat. De relevante basiswaarden voor het onderwijs zijn vastgelegd in het wettelijke kader. Het gaat om:

- vrijheid van meningsuiting
- gelijkwaardigheid

- begrip voor anderen
- verdraagzaamheid [tolerantie]
- afwijzen van onverdraagzaamheid
- afwijzen van discriminatie
- autonomie
- verantwoordelijkheidsbesef

Op onze school besteden we doelgericht aandacht aan de basiswaarden. Daarnaast komen ze aan bod bij andere lessen wanneer dat nodig en/of nuttig is.

4.5 Visie

Onze leerlingen groeien op in een steeds complexere, pluriforme maatschappij. Onze school vindt het van belang om haar leerlingen op een goede manier hierop voor te bereiden. Onze leerlingen maken ook nu al deel uit van de samenleving. Allereerst is kennis van belang, maar daar blijft het wat ons betreft niet bij. Vanuit onze identiteit vinden wij het belangrijk dat leerlingen op een bewuste manier in het leven staan, waarbij ze respect hebben zichzelf, voor anderen en andersdenkenden. En waar ze ook naar anderen omzien. In de school leren wij onze leerlingen daarom goed samen te leven en samen te werken met anderen. Wij willen leerlingen brede kennis over en verantwoordelijkheidsbesef meegeven voor de samenleving.

4.6 Doelen voor Burgerschap

Vanuit onze missie, onze kernwaarden en onze visie hebben we de doelen voor burgerschapsonderwijs vastgesteld. Bij ieder doel gaat het wat ons betreft om de componenten [1] kennis, [2] vaardigheden, [3] attitude en [4] reflectie. Via de gekozen doelen richten we ons op de persoonsvorming van de leerlingen en de ontwikkeling van sociale en maatschappelijke competenties.

Onze (zeven) doelen zijn:

1. We voeden onze leerlingen op tot evenwichtige mensen die respectvol (vanuit duidelijke waarden en normen) omgaan met zichzelf, de medemens en de omgeving (socialiteit).
2. Wij voeden onze leerlingen op tot personen die weten wat democratie inhoudt en die daar ook naar handelen (democratie).
3. We voeden onze leerlingen op tot mensen die (digitaal) “meedoen”, die (digitaal) actief betrokken willen zijn op de samenleving, die gericht zijn op (digitale) samenwerking en die iets voor anderen willen betekenen (participatie).
4. We voeden onze leerlingen op tot personen die kennis hebben van, en respect voor andere opvattingen en overtuigingen (religies - levenswijzen), tot leerlingen met een goed zelfbeeld, met [eigen] opvattingen en een eigen [persoonlijke] identiteit (identiteit, solidariteit en diversiteit).
5. We zorgen voor kennis en een attitude (kritische zin) m.b.t. actuele, maatschappelijke thema's. Onze leerlingen kunnen een standpunt innemen en hun mening over maatschappelijke thema's effectief verwoorden (betrokkenheid).
6. We richten ons op de algemene ontwikkeling en we geven onze leerlingen culturele bagage mee voor het leven (culturele ontwikkeling).
7. We geven onze leerlingen zicht op internationale betrekkingen, op Nederland in de wereld (wereldburgerschap).

4.7 Hoofddoelen en burgerschap

Ons onderwijs kent drie hoofddoelen: kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming. De doelen die we vaststelden voor burgerschap zijn eenvoudig te relateren aan de hoofddoelen:

Kwalificatie en Burgerschap: onze leerlingen moeten kennis en inzicht krijgen in onze samenleving en de diversiteit daarin, de werking van onze democratische rechtsstaat en de eigen rol daarin.

Socialisatie en Burgerschap: we moeten onze leerlingen inwijden in een democratische cultuur en ze stimuleren tot een vreedzame en humane houding ten opzichte van anderen en de 'omgeving', de wereld om hen heen.

Persoonsvorming en Burgerschap: het is belangrijk om te reflecteren op de eigen identiteit, om betekenis te geven aan de wereld om je heen en de eigen rol daarin. Het gaat dan om vorming op het gebied van zelfkennis en zelfvertrouwen. En daarnaast: het is belangrijk om te bepalen hoe je je tot de ander en de wereld om je heen wilt verhouden.

4.8 Sociale en maatschappelijke competenties

Burgerschap richt zich op de sociale en maatschappelijke vorming van jonge mensen; burgerschap gaat over hoe mensen met elkaar samenleven. Daarom is burgerschapsonderwijs erop gericht dat leerlingen de sociale en maatschappelijke competenties verwerven die daarvoor nodig zijn. Welke competenties dat precies zijn is niet voorgeschreven, omdat dit afhangt van de actualiteit, de context van de school, de leefwereld van de leerlingen en onze eigen opvattingen. Op onze school richten we ons op de volgende competenties:

Sociale competenties [zie de methode]	Maatschappelijke competenties
IK: besef hebben van jezelf	Discussiëren – argumenteren – communicatief vermogen
IK: zelfmanagement	Presenteren en overtuigen
IK: relaties aangaan en onderhouden	Kritisch vermogen – informatieverwerking
IK: samenwerken met anderen	Betrokkenheid en helpend-zijn
DE ANDER: empathie	Integer en moreel handelen
DE ANDER: waarderen van verschillen	Loyaliteit
DE ANDER: conflicten oplossen	Diplomatiek en tactvol zijn
DE ANDER: vrienden maken	Creatief denken
OMGEVING: verantwoordelijkheid	Flexibiliteit – aanpassingsvermogen
OMGEVING: passend gedrag	Omgevingsbewustzijn (gedrag in de publieke ruimte)
	Initiatief nemen – doorzettingsvermogen
	Omgaan met (sociale) media

5 Uitwerking doelen

5.1 Sociale ontwikkeling

In het Onderzoekskader 2021 van de Inspectie van het Onderwijs wordt (o.a.) het thema Schoolklimaat beschreven. Onze school moet zorgen voor schoolklimaat dat bijdraagt aan het ontwikkelen van sociale en maatschappelijke competenties. We zien de sociale ontwikkeling als een onderdeel van burgerschap, hoewel we beseffen dat de sociale (sociaal-emotionele) ontwikkeling een voorwaarde is voor goed burgerschap. Alleen als je goed in je vel zit, en als je goed kunt omgaan met anderen en de omgeving waarin je leeft, kun je een actieve rol vervullen in de maatschappij. In onze visie richt de sociaal-emotionele ontwikkeling zich op drie aspecten: de ontwikkeling van de persoonlijkheid (persoonsvorming), de ontwikkeling van relationele competenties (omgang met anderen) en de ontwikkeling van het omgevingsbewustzijn (omgang met de leef-omgeving).

Op onze school is de sociaal-emotionele ontwikkeling een vak, maar vanzelfsprekend is de sociale ontwikkeling ook een integraal onderdeel bij alle andere vakken. Op onze school hebben we sociale competenties vastgesteld (zie hoofdstuk 4) waarover de leerlingen uiteindelijk moeten beschikken, we bieden de sociaal-emotionele ontwikkeling aan met behulp van een methode (Kwink) en we volgen de ontwikkeling met een leerlingvolgsysteem (Iep). De sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen wordt besproken tijdens de groeps- en leerlingbesprekingen (medio en eind) en tijdens de gesprekken met de ouders van de leerlingen.

Kenmerkend voor onze school is:

1. Onze school beschikt over doelen voor de sociale (sociaal-emotionele) ontwikkeling
2. Wij verzorgen het vak sociaal-emotionele ontwikkeling
3. Het vak sociaal-emotionele ontwikkeling staat op ons rooster (1 x per week drie kwartier)
4. Wij gebruiken een methode voor de sociaal-emotionele ontwikkeling (Kwink)
5. Alle kinderen hebben jaarlijks training Rots en Water.
6. Wij volgen de sociaal-emotionele ontwikkeling m.b.v. een leerlingvolgsysteem (Iep)
7. Wij bespreken de sociaal-emotionele ontwikkeling van de groep als geheel (2x per jaar tijdens de groepsbespreking)
8. Wij bespreken de sociaal-emotionele ontwikkeling van de individuele leerling (2x per jaar tijdens de leerlingbespreking)
9. Wij ontwikkelen indien nodig een HP of een OPP als dat nodig is

5.2 Democratisch burgerschap

Wij verbinden de term 'democratisch burgerschap' met twee zaken: het gaat om [1] kennis van en [2] betrokkenheid bij de democratie. Ons onderwijs moet ervoor zorgen dat onze leerlingen als volwaardig burgers aan de samenleving kunnen deelnemen. Dat vraagt allereerst om bepaalde omgangs- en communicatievormen. In dat kader leren we onze leerlingen om te overleggen, te discussiëren, te debatteren en te argumenteren. We ontwikkelen empathisch vermogen, een kritische houding, oplossend vermogen en een respectvolle omgang ten aanzien van anderen en andersdenkenden. We geloven dat de maatschappij (de democratie) alleen naar behoren kan functioneren bij de gratie van mondige, goed geïnformeerde en zelfstandig denkende burgers.

Op onze school hebben we vastgesteld welke maatschappelijke competenties we van belang vinden (zie hoofdstuk 4). Om deze competenties eigen te maken, functioneert onze school als een oefenplaats voor democratisch burgerschap (zie het Onderzoekskader 2021). We zorgen voor een veilig en inclusief schoolklimaat waarin we onze leerlingen laten oefenen in relatie tot de basiswaarden en de door ons vastgestelde sociale en maatschappelijke competenties. Het democratisch burgerschap wordt bij uitstek geoefend in ons curriculum en de bijeenkomsten van de leerlingenraad.

Onze school richt zich ten aanzien van democratisch burgerschap niet alleen op vaardigheden en attitudes, maar ook op kennis.

Kenmerkend voor onze school is:

1. Onze school heeft vastgesteld welke maatschappelijke competenties ontwikkeld worden
2. Op onze school zorgen we voor het oefenen van de vastgestelde maatschappelijke competenties

3. Onze school beschikt over een leerlingenraad
4. Op onze school brengen we kennis aan met betrekking tot het begrip democratie

5.3 Participatief burgerschap

Een belangrijk element van burgerschap is participatie. We leren onze leerlingen om actief betrokken te zijn op de samenleving, om mee te doen. Het is ons inziens belangrijk dat onze leerlingen participeren in andere organisaties, andere verbanden en andere gemeenschappen. Onze school is immers niet de enige plaats waar onze leerlingen waarden en normen meekrijgen. We voeden onze leerling samen met anderen op: it takes a whole village to raise a child! Om die reden bieden we onze leerlingen activiteiten waarin ze kennis maken met elkaars culturen en waarin ze kennismaken met de maatschappij.

In onze lessen geven we aanzetten tot gemeenschapszin, leren we ze om betrokken te zijn op de omgeving en daarvoor ook verantwoordelijkheid te nemen. We vinden het belangrijk dat kinderen leren om iets belangeloos voor anderen te doen, zonder dat daar direct een tegenprestatie tegenover staat. Dit principe wordt al geoefend in de groepen, omdat we de leerlingen elkaar laten helpen bij hun werk. De leerlingen zorgen er samen voor dat het klaslokaal en de gang een verzorgde indruk maken. En groter: jaarlijks denken de groepen na over wat zij kunnen doen voor de directe omgeving van de school en/of voor de mensen in de wijk. De kernvraag is steeds: hoe zorgen wij samen voor leefbare klas, een leefbare omgeving, een leefbaar dorp, een leefbare stad etc. Hoe zorgen wij voor een omgeving waarin we samen met anderen (met een diversiteit aan culturen) met plezier kunnen werken, wonen en leven?

Kenmerkend voor onze school is:

5.4 Digitaal burgerschap

Onze leerlingen maken niet alleen deel uit van onze maatschappij, maar ook van onze digitale maatschappij. En het laatste vraagt om effectief burgerschap. Dit aspect van burgerschap speelt met name een rol bij het gebruik van sociale media. Digitaal burgerschap betekent dat leerlingen bewust en verantwoord met sociale media leren omgaan. Ook bij het gebruik van internet, mobiele telefoon en andere media dienen zij een goede, verantwoordelijke burger te zijn.

De website www.curriculum.nu wijst op de relatie burgerschap en digitale geletterdheid. Eén van de tien bouwstenen is digitaal samenleven. Kennisnet verdeelt digitale geletterdheid in vier onderdelen:

1. Informatie en verwerking
2. ICT-basisvaardigheden
3. Computational thinking
4. Mediawijsheid

In het kader van dit beleidsstuk gaat het ons m.n. om burgerschap en mediawijsheid. Op de website www.curriculum.nu staat de volgende toelichting: in de onderbouw van het primair onderwijs beginnen leerlingen verschillende mediabronnen te gebruiken en ontdekken ze dat deze niet voor iedereen even toegankelijk zijn. Hiermee communiceren ze met anderen en zoeken en/of ontvangen ze informatie. Mediagebruik zal veelal spontaan en spelenderwijs plaats vinden, al dan niet op initiatief van de school. Gezien de complexiteit hiervan is de rol van volwassen hierbij van groot belang. In de bovenbouw van het primair onderwijs krijgen leerlingen meer inzicht in het eigen mediagebruik en ontwikkelen ze een kritische houding ten opzichte van bronnen en informatie. Het bewustzijn van de wijze waarop media invloed hebben op beeldvorming, waarheidsvinding en identiteit neemt toe. Leerlingen leren gevaren van mediagebruik te herkennen voor zichzelf en voor anderen en daarnaar te handelen: bepaalde media-uitingen vermijden of bij twijfel een volwassene inschakelen.

Primair vraagt digitaal burgerschap om kennis en kunde. We moeten onze leerlingen laten kennismaken met en gebruik laten maken van nieuwe technologieën. En tegelijkertijd moeten we aandacht besteden aan bijpassend gedrag. Oftewel: wat kun je met sociale media? Hoe kun je die effectief inzetten? En hoe maak je op een correcte manier gebruik van deze (nieuwe) media? Een relatief nieuw element is de omgang met fake-news en de stortvloed aan meningen die je aantreft op het Internet en diverse sociale media. Op onze school vinden we het belangrijk om onze leerlingen te ontwikkelen tot kritische burgers, tot burgers die voortdurend afwegen wat past bij hun eigen ideeën en die informatie met voldoende distantie kunnen analyseren.

Kenmerkend voor onze school is:

1. Wij leren onze leerlingen om te gaan met sociale media
2. Wij leren onze leerlingen omgangsregels voor sociale media
3. Wij leren onze leerlingen zorg te dragen voor de eigen digitale veiligheid
4. Wij leren onze leerlingen kritisch te zijn m.b.t. digitale informatie

5.5 Identiteit, solidariteit en diversiteit

Het thema Identiteit richt zich bij ons op school op twee te onderscheiden zaken. In de eerste plaats is het van belang dat we onze leerlingen kennis meegeven van, en respect voor een diversiteit aan levensbeschouwingen en opvattingen. Identiteit en diversiteit zijn wat ons betreft gekoppelde begrippen. Onze leerlingen moeten kennis hebben van, en respect voor sociale, culturele, etnische en levensbeschouwelijke verschillen. In de Nederlandse grondwet komt diversiteit terug in artikel 1: Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan. Bij het thema Identiteit spelen de basiswaarden een belangrijke rol: vrijheid van meningsuiting, gelijkwaardigheid, begrip voor anderen, verdraagzaamheid, autonomie, afwijzen van onverdraagzaamheid, afwijzen van discriminatie. Met het leren omgaan met culturele diversiteit wordt meer specifiek bedoeld dat 'leerlingen kennis hebben van en kennismaken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdsgenoten'. Deze specificatie is sinds 2006 verankerd in de wet op het primair en voortgezet onderwijs.

In de tweede plaats betrekken wij het begrip Identiteit op de persoonlijke identiteit, op persoonsvorming. Het gaat daarbij om het ontdekken en ontwikkelen van de eigen persoon en persoonlijke opvattingen. Centraal staat daarbij de vragen: wie ben ik, wat vind ik, welke kansen heb ik? Wij vinden het van groot belang dat onze leerlingen stevig in hun schoenen staan, dat ze duidelijke (eigen) mening hebben en dat ze ook staan voor die mening. Bij dit aspect van burgerschap gaat het bijvoorbeeld om zaken als gezondheid (gezond leven), de kijk op maatschappelijke vraagstukken en seksualiteit. In 2012 is het respecteren van diversiteit waaronder seksuele diversiteit expliciet opgenomen in de kerndoelen.

Kenmerken voor onze school is:

1. Op onze school besteden we aandacht aan de wereldgodsdiensten
2. Op onze school besteden we aandacht aan diversiteit
3. Op onze school besteden we aandacht aan een diversiteit van levensovertuigingen
4. Op onze school besteden we aandacht aan het ontwikkelen van een mening
5. Op onze school besteden we aandacht aan gezond gedrag
6. Op onze school besteden we aandacht aan gezonde voeding
7. Op onze school besteden we aandacht aan seksuele voorlichting

5.6 Maatschappelijke thema's

Ons vijfde doel luidt: we zorgen voor kennis en een attitude (kritische zin) m.b.t. actuele, maatschappelijke thema's. Onze leerlingen kunnen een standpunt innemen en hun mening over maatschappelijke thema's effectief verwoorden. Dit doel hangt samen met het thema Identiteit (doel vier) en is afgeleid van de bouwsteen Burgerschap op de website www.curriculum.nu Op de website staat: burgerschapsonderwijs daagt leerlingen ook uit om verbanden te leggen tussen hun eigen leefwerelden en de grotere (mondiale) maatschappelijke vraagstukken. Het gaat bijvoorbeeld om globalisering, duurzaamheid en technologie. Leerlingen leren kritisch na te denken en te reflecteren op complexe, vaak ethisch geladen vraagstukken. Door het ontdekken van mogelijkheden om zelf iets te doen aan deze vraagstukken, ontwikkelen leerlingen een actieve houding. Zij leren in gesprek te gaan met anderen en elkaars standpunten te bevragen. Zo ontwikkelen zij hun eigen opvattingen.

Op onze school besteden we in ons lesprogramma expliciet aandacht aan maatschappelijke thema's. Iedere groep krijgt een aantal keren per jaar een les waarbij zo'n thema centraal staat. De thema's die aan bod komen worden jaarlijks vastgesteld door de werkgroep Burgerschap. Voorwaardelijk is dat de vastgestelde thema's besproken kunnen worden vanuit meerdere perspectieven. Daardoor leren onze leerlingen een standpunt te verwoorden en in te nemen.

Kenmerkend voor onze school is:

1. Op onze school bieden we de leerlingen ieder jaar een aantal maatschappelijke thema's aan
2. De thema's worden vastgesteld door de werkgroep Burgerschap

5.7 Algemene en culturele ontwikkeling

Wij vinden de algemene ontwikkeling van onze leerlingen van belang voor het goed functioneren in de samenleving. Algemene ontwikkeling is wat ons betreft van veel zaken genoeg weten (basiskennis) om een normaal, alledaags gesprek te kunnen voeren of een normale, alledaagse tekst te kunnen begrijpen. Er bestaat geen canon Algemene ontwikkeling en daarom moeten we zelf vaststellen wat we onze leerlingen willen meegeven in het kader van hun algemene ontwikkeling.

Wij bezien algemene ontwikkeling ook in het kader van de zogenaamde brede ontwikkeling. Daarbij gaat het er om dat de leerlingen zich ontwikkelen tot competente personen, tot personen die kunnen denken, kunnen (in)voelen en situationeel kunnen handelen. Ten aanzien van de brede ontwikkeling onderscheiden we het cognitieve, het creatieve, het sociaal-emotionele, het zintuiglijke en het motorische. Deze aspecten hangen met elkaar samen en ze beïnvloeden elkaar wederzijds.

Een belangrijk aspect m.b.t. de algemene (brede) ontwikkeling van onze leerlingen vinden wij de meer algemene culturele en creatieve ontwikkeling. En dat wel in de meest brede zin van het woord. Wij vinden het belangrijk dat onze leerlingen beschikken over basiskennis met betrekking tot de literatuur, poëzie, beeldende kunst, schilderkunst, muziek, dans etc. Daarom hebben we zelf een school-canon vastgesteld: de leraren weten wat er per leerjaar minstens aan bod moet komen.

Kenmerkend voor onze school is:

1. Op onze school besteden we gericht aandacht aan de algemene ontwikkeling van de leerlingen
2. Op onze school besteden we gericht aandacht aan culturele ontwikkeling

5.8 Internationalisering

Op onze school vinden we Engels een basisvak. We geven vanaf groep 5 wekelijks 30 minuten les in de Engelse taal en cultuur.

Het onderwijs hoort de leerlingen voor te bereiden op een maatschappij die globaliseert. Daarom willen wij op onze school in de bovenbouw ook aandacht besteden aan internationalisering. Dit thema wordt in de bovenbouw (groep 5 t/m 8) nadrukkelijk gekoppeld aan het thema Maatschappelijke vraagstukken. Bij dit thema wordt standaard omgezien naar de internationale context van het vraagstuk.

Kenmerkend voor onze school is:

1. Op onze school geven we Engels vanaf groep 5
2. Op onze school is internationalisering een vast onderdeel bij Maatschappelijke vraagstukken

6 Ons aanbod en onze aanpak

6.1 Ons schoolcurriculum

Wij beschouwen burgerschap als een belangrijk en wezenlijk onderdeel van ons onderwijsprogramma. Natuurlijk komt burgerschap aan bod bij diverse andere vakken en vakonderdelen. Omdat wij burgerschapsonderwijs als een kerntaak (en kernvak) zien, kiezen we daarnaast (en vooral) voor een longitudinale, planmatige en gestructureerde aanpak. De wet introduceert wat dat betreft de begrippen: doelgericht, samenhangend en herkenbaar. Die termen vormen ons uitgangspunt van denken.

De sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen komt iedere week drie kwartier aan de orde. Op die manier willen we ook aandacht besteden aan de andere aspecten van burgerschap. We geven per cursusjaar twaalf (12) lessen burgerschap (één per drie weken) in een vastgestelde week en op een vastgesteld moment. In de lessen staat steeds een burgerschapsdoel centraal. We volgen de lessen Kwink Burgerschap die aansluiten bij de thema's voor sociaal-emotioneel leren.

Daarnaast wordt er dagelijks aandacht besteed aan het Jeugdjournaal, is er aandacht voor burgerschap in de thematische lessen van Da Vinci en is er wekelijks een Rots & water les.

6.2 Onze aanpak

Onze school heeft vastgesteld wanneer welk doel aan bod komt (zie de vorige paragraaf). Het is aan de leraren om invulling te geven aan de vastgestelde doelen. Zij weten als geen ander wat hun leerlingen nodig hebben, wat aansluit bij hun belevingswereld en wat er speelt en leeft m.b.t. actuele ontwikkelingen en wat er relevant is. De leraren zetten methodes, middelen en materialen in om de leerdoelen te realiseren. Zij zorgen voor werkvormen die passen bij de (ontwikkelingsfase) van de leerlingen en zorgen zij voor actieve betrokkenheid. En tenslotte zorgen zij voor oefensituaties (trainingen) gericht op de basiswaarden van de democratische rechtsstaat en gericht op de ontwikkeling van de vastgestelde sociale en maatschappelijke competenties.

De leraren van onze school gebruiken de methode Kwink voor de sociaal-emotionele ontwikkeling (groep 1 t/m 8). Deze methode komt wekelijks aanbod. De doelen per les staan vermeld in de handleiding. Op schoolniveau (werkgroep Burgerschap) wordt vastgesteld welke maatschappelijk vraagstukken in een bepaald jaar worden behandeld.

De leraren sluiten bij het ontwikkelen van de lessen altijd aan bij de kenmerken van hun leerlingen, de leefwereld en de actualiteit.

6.3 Toetsing en afsluiting

In de lessen Kwink komen de doelen voor burgerschap aan de orde. In komende schooljaren willen we onze lessen verder borgen en gaan we tijdens de laatste les van ieder blok aandacht besteden aan afsluiting en toetsing. Doel is dat de leraar inzicht krijgt in de vorderingen, om daar het aanbod verder op af te stemmen.

Daarnaast willen we de leerlingen van groep 6 t/m 8 één keer per vier jaar de Vragenlijst Burgerschap Leerlingen (WMK) laten invullen.

6.4 Ons schoolklimaat - de school als oefenplaats (leerlingenraad)

Het Onderzoekskader van de Inspectie van het Onderwijs beschrijft in de standaard Schoolklimaat (VS2) de eisen m.b.t. het schoolklimaat. Het schoolklimaat moet bijdragen aan het ontwikkelen van sociale en maatschappelijke competenties. De omschrijving van de basiskwaliteit zegt: de school bereidt de leerlingen voor op het leven in de maatschappij. Zij creëert daarvoor een oefenplaats voor de ondersteuning van de sociale en maatschappelijke competenties. In de school doen de leerlingen ervaring op met de basiswaarden van de democratische rechtsstaat en de pluriforme samenleving.

Ons schoolklimaat is open en veilig, met oog voor diversiteit. Wij waarderen verschillen en er is ruimte voor verschillende meningen. We gaan respectvol om met mensen die anders denken en/of anders doen. Ons schoolklimaat is veilig en open genoeg om je opvattingen kenbaar te maken, open en veilig om te zijn wie je bent, of

wie je wil zijn. We leren onze leerlingen om respect te hebben voor meningen die afwijken van de eigen mening, we leren ze zelf een mening te hebben, en daarvoor te staan. Om dit alles te realiseren hanteren we bij ons op school gedragsregels. We besteden tijd aan het (in)oefenen van de gedragsregels, en de leerlingen worden begeleid bij het zo mogelijk zelf oplossen van problemen en conflictjes. De medewerkers vertonen voorbeeldgedrag. Zij maken door hun gedrag, hun houding en hun vaardigheden de visie van de school op burgerschap zichtbaar, ze laten aan de leerlingen zien hoe het hoort.

Het oefenen van de sociale en maatschappelijke competenties komt aan bod in ons curriculum. Daarnaast uiteraard in de praktijk van alledag. Specifiek vormt onze school een oefenplaats voor de sociale en maatschappelijke competenties in de lessen en de leerlingenraad. De leerlingen van de leerlingenraad overleggen in hun groep over thema's die in de raad besproken kunnen worden. In de groepsvergadering wordt ook een verslag besproken van de bijeenkomsten van de raad.

7 Kwaliteitscultuur

7.1 Cultuur en structuur

Onze school heeft een visie en doelen vastgesteld voor goed burgerschapsonderwijs. Vanzelfsprekend is het noodzakelijk dat de leraren de doelen realiseren. Dat gaat niet vanzelf. Daarom hebben wij een kwaliteitscultuur en – structuur ingericht die ondersteunend is aan het burgerschapsonderwijs. De schoolleiding zorgt ervoor, dat de visie en de doelen bekend zijn, en dat de leraren gestalte kunnen geven aan de doelen. Daartoe organiseert de schoolleiding interne en externe scholing (professionalisering). Ons team werkt planmatig samen om op een correcte wijze vorm te geven aan burgerschapsonderwijs. Waar nodig en mogelijk betrekken wij externe deskundigen, ouders en/of leerlingen bij onze gezamenlijke leer- en verbeteractiviteiten.

8 Zorg voor kwaliteit

8.1 Algemeen

Op onze school streven we ernaar om kwalitatief goed burgerschapsonderwijs te verzorgen. Onze uitgangspunten zijn:

- Ons burgerschapsonderwijs voldoet aan wettelijke eisen
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij de verwachtingen van de samenleving (zie het waarderingskader van de Inspectie van het Onderwijs)
- Ons burgerschapsonderwijs is doelgericht
- Wij zorgen ervoor dat er samenhang is in ons burgerschapsonderwijs
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij de behoeften van de leerlingen
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij wat wij zelf belangrijk vinden
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij onze visie
- Ons burgerschapsonderwijs sluit aan bij onze mens- en maatschappijvisie

8.2 Kwaliteitszorg

Onder kwaliteitszorg verstaan we het vaststellen en realiseren van onze doelen, het meten of onze doelen in voldoende mate zijn bereikt en tenslotte het borgen of verbeteren van onze kwaliteit. In dit document hebben we onze missie, onze visie, onze kernwaarden en onze doelen voor burgerschap vastgesteld. Ieder doel hebben we nader uitgewerkt en voorzien van kenmerken (kenmerkend voor onze school is ...). Daarnaast beschikken we over een aantal kwaliteitskaarten die de doelen beschrijven voor een bepaald deelaspect (thema):

1. De kwaliteitskaart Burgerschap
2. De kwaliteitskaart Sociaal-emotionele ontwikkeling
3. De Kwaliteitskaart conflicthantering

Daarmee hebben we onze kwaliteit uitvoerig beschreven. Naast de kwaliteitskaarten beschikken we over een aantal vragenlijsten om bepaalde aspecten van burgerschap te meten. We meten de kwaliteit van ons burgerschapsonderwijs op de volgende wijze (zie ook onze meerjarenplanning):

1. Meting Basiskwaliteit (2 x per vier jaar)
2. Quick Scan Burgerschap (1 x per vier jaar)
3. Schooldiagnose IJkpunten voor goed burgerschapsonderwijs (1 x per vier jaar)
4. Vragenlijst Burgerschap leerlingen (2 x per vier jaar)
5. Sociale ontwikkeling (jaarlijks via Iep)
6. Vragenlijst Veiligheid Leerlingen (jaarlijks): gegevens worden aangeleverd bij de inspectie

Op basis van de uitslagen stellen we actiepunten vast. De gekozen actiepunten worden opgenomen in een projectplan (werkgroep), in het jaarplan of in het schoolplan.

8.3 Publieke verantwoording

In het Onderzoekskader (2021) van de Inspectie van het Onderwijs staat SKA3: Evaluatie, verantwoording en dialoog. In dat kader evalueren we jaarlijks het thema Burgerschap onder leiding van de werkgroep Burgerschap. In het kader van 'dialoog' bespreken we de uitkomsten van zelfevaluaties, vragenlijsten. (zie Kwaliteitszorg), onze analyses en de voorgenomen acties met ons bestuur en de MR. In ons jaarplan en onze schoolgids leggen we verantwoording af over onze activiteiten met betrekking tot burgerschap. Het jaarplan en de schoolgids worden gepubliceerd op onze website. Daardoor is al de informatie beschikbaar voor alle ouders/verzorgers van de school.

In het schoolplan en de schoolgids hebben we onze missie, visie en doelen opgenomen. In het schoolplan staat ook vermeld hoe we zorgdragen voor een cultuur en oefenplaats waarin de basiswaarden centraal staan. Tenslotte geeft het schoolplan inzicht in de monitoring van burgerschap, informatie over de ondersteuning en facilitering van de leraren en de actiepunten voor de komende jaren. In de schoolgids geven we de uitslagen van metingen (op hoofdlijnen), de actiepunten naar aanleiding van de metingen en de evaluatie van de uitgevoerde actiepunten.

8.4 De module Burgerschap

In ons schoolplan hebben we op hoofdlijnen alle wettelijke zaken m.b.t. burgerschap beschreven. We verwijzen daar steeds naar de Module Burgerschap die we gebruiken (Mijn Schoolplan). De werkgroep Burgerschap is eigenaar van

deze module. Eén keer per jaar (juni) wordt de inhoud van de module aangepast als dat noodzakelijk is. Daarna volgt in alle gevallen een (evaluatie) gesprek met het team.

9 Taakverdeling

9.1 Organisatie (wie doet wat)

Het realiseren van burgerschapsonderwijs vraagt veel van ons team en daarom om een heldere taakverdeling. De onderstaande tabel geeft een overzicht van wie doet wat en wanneer. De werkgroep Burgerschap is de eigenaar van het activiteitenoverzicht. Ze zorgt ervoor dat de taken tijdig en naar behoren worden uitgevoerd.

Wat	Wie	Wanneer
Meting Basiskwaliteit	Directeur	1 x per twee jaar - april
Meting Burgerschap (Quick Scan)	Directeur	1 x per vier jaar – april
Meting Schooldiagnose Burgerschap	Directeur	1 x per vier jaar – april
Afname vragenlijst Burgerschap (1 x per 2 jaar)	Directeur	April
Afname Iep	IB-ers	2 x per jaar
Afname Vragenlijst Veiligheid Leerlingen	IB-ers	1 x per jaar (april)
Dialog met bestuur en MR	Directeur	Mei
Burgerschap en jaarplan	Directeur	Juli
Burgerschap en schoolgids	Directeur	Juli
Vaststellen van maatschappelijke vraagstukken	Werkgroep	Juni
Redigeren van het beleidsstuk (1 x per jaar)	Werkgroep	Juni
Invullen van het curriculum	Leraren	Cursusjaar
Bijhouden map Burgerschap	Leraren	Cursusjaar
Evaluatie Burgerschap	Werkgroep en Team	Juni